

ЕКСПЕРТИЗА НАЗВИ СОРТУ

І. В. Власюк, головний спеціаліст

Державна служба з охорони прав на сорти рослин,

М.А. Броневицька, старший науковий співробітник,

О.В. Жмурко, кандидат сільськогосподарських наук

Український інститут експертизи сортів рослин

Селекційним досягненням у рослинництві є новий сорт, створений у результаті науково-практичної діяльності селекціонером, правова охорона якого здійснюється Законом України "Про охорону прав на сорти рослин" (далі - Закон).

Відповідно до Закону, сорт - це окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) у рамках нижчого з відомих ботанічних таксонів, яка незалежно від того задовольняє вона повністю чи ні умови надання правової охорони:

- може визначатися ступенем прояву ознак, що є результатом діяльності певного генотипу або комбінації генотипів;
- може бути відрізнена від будь-якої іншої групи рослин ступенем прояву, принаймні однієї з цих ознак;
- розглядається як єдине ціле з точки зору її придатності для відтворення в незмінному вигляді цілих рослин сорту.

Сорт може бути внесеним до Реєстру сортів рослин, якщо він є охороноздатним, придатним для поширення в Україні і йому присвоєно назву, яка має його однозначно ідентифікувати і відрізнитися від будь-якої іншої назви, існуючого в Україні і державах-учасниках, (що приєдналась до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, прийнятої 2 грудня 1961 року і переглянутої 10 листопада 1972 року, 23 жовтня 1978 року і 19 березня 1991 року) сорту того ж чи спорідненого виду. Назва сорту пропонується заявником. Під час обрання назви сорту за статтею 13 Закону слід керуватися Рекомендаціями щодо присвоєння назви сорту рослин, затверджених наказом Державної служби з охорони прав на сорти рослин від 22.11.2004 року № 667.

Назва сорту не може бути прийнятною, якщо вона є ідентичною чи настільки подібною, що її можна сплутати з назвою сорту, під якою інший сорт того самого чи спорідненого виду, внесеного до Реєстру сортів або Реєстру патентів, або під якою матеріал іншого сорту продавався в Україні чи іншій державі-учасниці УПОВ.

Назва є непринятною, якщо вона така сама, як і назва сорту, заявленого на реєстрацію, або на який вже набуті права, або який

використовувався в Україні чи іншій державі-учасниці УПОВ у межах споріднених видів (табл. 1). Наприклад, пшениця м'яка озима Реал та тритикале озиме Реал.

Таблиця 1

Споріднені види

Клас	Вид (назва латинською)	Вид (назва українською)
1	2	3
1	Avena, Hordeum, Secale, Triticosecale, Triticum	Овес, ячмінь, жито, тритикале, пшениця
2	Panicum, Setaria	Просо, мишій
3	Sorghum, Zea	Сорго, кукурудза
4	Agrostis, Alopecurus, Arrhenatherum, Bromus, Cynosurus, Dactylis, Festuca, Lolium, Phalaroides, Phleum, Poa	Мітлиця, лисохвіст, райграс, стоколос, гребінник, грястиця, костриця, пажитниця, очеретянка, тимофіївка, тонконіг
5	Brassica oleraceae, Brassica chinensis, Brassica pekinensis	Капуста білоголова, капуста китайська, капуста пекінська
6	Brassica napus, Brassica campestris, Brassica rapa, Brassica juncea, Brassica nigra, Sinapis alba	Ріпак, капуста польова, суріпиця, ріпа, гірчиця сарептська, гірчиця чорна, гірчиця біла
7	Lotus, Medicago, Ornithopus, Onobrychis, Trifolium	Лядвенець, люцерна, серадела, еспарцет, конюшина
8	Lupinus albus, Lupinus angustifolius, Lupinus luteus	Люпин білий, люпин вузьколистий, люпин жовтий
9	Vicia faba L.	Боби кормові
10	Beta vulgaris L. Var. Alba DC, Beta vulgaris L. Var. Altissima	Буряк кормовий, буряк цукровий
11	Beta vulgaris ssp. Vulgaris var. conditiva Alef.; Beta vulgaris L. var. cicla L.	Буряк столовий, мангольд
12	Lactuca, Valerianella, Cichorium	Салат, валеріана, цикорій
13	Cucumis sativus	Огірок
14	Citrullus, Cucumis melo, Cucurbita	Кавун, диня, кабачок
15	Petroselinum, Anthriscus	Петрушка, купирь (бугила)
16	Daucus, Pastinaca	Морква, пастернак
17	Anethum, Carum, Foeniculum	Кріп, кмін, фенхель

Продовження таблиці 1

1	2	3
18	Bromeliaceae	Бромелієві
19	Picea, Abies, Pseudotsuga, Pinus, Larix	Ялина, ялиця, псевдотсуга, сосна, модрина
20	Ericaceae, Calluna	Вересові, верес
21	Solanum tuberosum L.	Картопля
22	Nicotiana rustica L., Nicotiana tabacum L.	Махорка, тютюн
23	Helianthus tuberosus L.	Топінамбур
24	Helianthus annuus L.	Соняшник
25	Orchidaceae	Зозулинцеві (орхідні)
26	Epiphyllum, Rhipsalidopsis, Zygocactus	Епіфіллум, р іпсалідопсис, Зігокактус
27	Proteaceae	Протейні
Додаткові класи		
28	Види роду Brassica, не включені до класів 5 + 6	
29	Види роду Lupinus, не включені до класу 8	
30	Види роду Vicia, не включені до класу 9	
31	Види роду Beta + підкласи виду Beta vulgaris, не включені до класів 10 +11	
32	Види роду Cucumis, не включені до класів 13+14	
33	Види роду Solanum, не включені до класу 21	
34	Види роду Nicotiana, не включені до класу 22	
35	Види роду Helianthus, не включені до класів 23 + 24	
	Культури, не занесені до списку, перевіряються за „окремими видами”	

Примітка. "Споріднений" вид означає належність до того ж ботанічного роду або класу.

Вважається, що поняття "може бути сплутаним з..." включає назву сорту, яка відрізняється тільки однією літерою чи наголосами стосовно назви сорту спорідненого виду. Наприклад, капуста білоголова Каліф та Халіф.

Несхожість двох або більшої кількості літер не вважається такою, що вносить плутанину, крім випадків, коли дві літери просто переставлені. Наприклад, пшениця м'яка озима Реал та тритикале озиме Реаліст.

Коли посилаються на назву сорту у вигляді коду, то несхожість

тільки одного знака, літери або цифри дає можливість двом кодам бути достатньо відмінними. Наприклад, соняшник ПР64А40 та ПР64А78. Пробіли ігноруються, якщо порівнюються кодові найменування.

Назва сорту не може бути прийнятною, коли її використання на території України стає неможливим через першочерговість третьої сторони (зареєстрована торгова марка).

Щодо торгової марки, як першочергового права третьої сторони, використання назви сорту на території України буде вважатися неможливим, якщо Держсортслужбою до затвердження назви сорту одержано повідомлення про реєстрацію торгової марки, яка є ідентичною або подібною до назви сорту.

Основним джерелом для Держсортслужби щодо першочергового права є повідомлення власника такого права. Якщо Держсортслужба одержала інформацію про першочергове право з інших джерел, вона сповіщає заявника про існування такого права і про те, що це право може стати на заваді запропонованій назві сорту. Перешкода відповідності назви сорту через першочерговість права може бути усунена, за умови одержання згоди від власника першочергового права на використання назви стосовно сорту.

Заявник повинен сам провести пошук ідентифікаційної назви сорту чи товарного знака. Якщо назва сорту ідентична товарному знаку, власник товарного знака може вимагати в судовому порядку зміни назви сорту.

Власникові торгової марки за умови, що він є і власником сорту, у випадку, коли сорт пропонується для продажу або залучається до комерційного обороту, дозволяється поєднувати назву сорту, затверджену рішенням про державну реєстрацію сорту і прав на сорт та зареєстровану у відповідних виданнях, з його власним товарним знаком або його частиною, коли це не створює перешкод для легкого розпізнавання сорту.

Назва сорту не може бути прийнятною, якщо вона може ввести в оману або давати хибне уявлення стосовно ознак і якості сорту, цінності та його географічного походження, а також про автора сорту чи іншу зацікавлену особу, яка має відношення до цієї роботи.

Вважається, що назва сорту може ввести в оману або давати хибне уявлення, якщо:

- передає помилкове враження, що сорт має особливі ознаки, яких, насправді, він не має, наприклад, пшениця м'яка озима Золотоколоса;

- передає помилкове враження начебто сорт відноситься до/або походить від іншого специфічного сорту;

- вказує на специфічні характеристики сорту і цим сприяє

створенню враження, що (ці) дані ознаки належать тільки цьому сорту, тоді як фактично інші сорти того самого виду володіють чи можуть мати такі ж ознаки, наприклад, помідор Український солестійкий.

- має порівняльні ознаки найвищого ступеня; вказує на певне місце чи регіон за умови, що сорт не має ніякого зв'язку з цим місцем або регіоном, наприклад, пшениця м'яка озима Харківська 43, а заявник Інститут землеробства УААН, місце знаходження якого Київська обл.;

- ім'я фізичної чи юридичної особи або посилання на них, що передає помилкове враження стосовно заявника або особи, відповідальної за підтримку сорту або селекціонера.

Назва сорту не може бути прийнятною, якщо вона:

- суперечить принципам гуманності та моралі і не відповідає публічній політиці у зацікавленій державі-учасниці УПОВ;

- вказує на латинські чи загальноприйняті назви роду⁵ виду та інших таксономічних одиниць, а також частин цих назв, наприклад, соняшник Айва;

- вказує на групу стиглості, якість, призначення, цінність, походження або технологію вирощування, наприклад, груша Уманська літня, сорго Медовий силос, помідор Київський консервний.

Назва сорту не може бути прийнятною, якщо вона викликає труднощі у користувачів щодо розпізнавання або відтворення.

Труднощі виникають якщо вона:

- складається з однієї літери;
- складається виключно або переважно з термінів у повсякденній мові;

- містить номер, за винятком, коли номер є складовою частиною назви;

- складається з дуже багатьох слів чи елементів (більше трьох незалежних слів та/або елементів);

- містить розділовий знак або інший символ комбінації великих та малих літер (за винятком, коли перша літера є великою, а решта найменування написана малими літерами);

- складається тільки із цифр, крім випадків, коли це прийнято практикою для визначених сортів, наприклад, інбредних ліній чи специфічних типів сортів;

- містить більше 10 знаків, літер або літер і цифр;

- містить елементи, які можуть викликати труднощі у вимові або написанні українською мовою, передачі телефоном чи факсом, автоматизованому опрацюванні інформації. Наприклад, розділовий знак, апостроф, лапки, верхні і нижні індекси.

Назва сорту не може бути прийнятною, якщо вона є ідентичною або може бути сплутана з іншими позначеннями, які звичайно використовуються для продажу товарів, або які за іншим законодавством, мають охоронятися.

Вважається, що позначення, які звичайно використовуються для продажу товарів, або які, за іншим законодавством слід зберігати, означають:

- найменування валюти або терміни, пов'язані з вагою та вимірами;

- назви або аббревіатури селекційних установ, офіційних органів чи установ (організацій), до яких сорт не стосується.

Не забороняється використання імен інших осіб як назву сорту чи їхніх частин у випадку:

- присвячення загальновідомим особам, імена яких не можуть бути переплутані з іменами селекціонерів чи патентовласників;

- використання імен історичних особистостей та літературних персонажів.

Між окремими словами, сполученнями літер і цифрами в складних назвах залишається один пропуск. Сорт має пропонуватися в Україні та в іншій державі - учасниці УПОВ під тією ж самою назвою.

Процедура експертизи назви сорту починається за наявності клопотання про початок проведення кваліфікаційної експертизи і проходить у два етапи:

- перевірка на тотожність та подібність назви сорту вже з відомими назвами сортів;

- підготовка експертного висновку.

Назва сорту, наведена в заявці на сорт рослин українськими літерами, перевіряється із залученням інформації, що міститься в базі даних Державної служби з охорони прав на сорти рослин.

Назва сорту, наведена латинськими літерами (в транслітерації), перевіряється із залученням інформації з бази даних Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин.

Якщо проведеною експертизою не виявлено невідповідності запропонованої назви сорту вимогам, встановленим статтею 13 Закону, назва сорту публікується в офіційному бюлетені Держсортслужби "Охорона прав на сорти рослин" і повідомляється компетентним органам держав-членів УПОВ, а заявникові надсилається експертний висновок про її ухвалення. У разі виявлення невідповідності назви сорту встановленим вимогам, заявнику надсилається експертний висновок з вимогою запропонувати іншу назву сорту. Експертиза запропонованої заявником іншої назви сорту проводиться у тому ж порядку, що і запропонованої раніше. Ухвалену назву сорту може бути змінено за клопотанням заявника за умови

надходження клопотання до прийняття рішення про державну реєстрацію сорту і прав на сорт та сплати відповідного збору. Назва сорту затверджується рішенням про державну реєстрацію сорту і прав на сорт та реєструється одночасно з внесенням відомостей про сорт до офіційного бюлетеня Держсортслужби "Охорона прав на сорти рослин".

Висновки:

1. Сортові присвоюється назва, яка повинна його однозначно ідентифікувати і відрізнятися від будь-якої іншої назви існуючого в Україні і державах-учасниках сорту того ж чи спорідненого виду.
2. Назва сорту затверджується рішенням про державну реєстрацію сорту і прав на сорт.
3. Експертиза запропонованої заявником назви сорту проводиться з метою визначення відповідності цієї назви вимогам, встановленим статтею 13 Закону.
4. Сорти, які охороняються, мають пропонуватися в Україні та в іншій державі - учаснику УПОВ під тією ж самою назвою.
5. Рекомендації щодо присвоєння назви сорту рослин розроблені з метою забезпечення узгодження відповідних правил, за якими проводиться експертиза назви сорту в Україні та Міжнародному союзі з охорони нових сортів рослин як для занесення сорту до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, так і до Державного реєстру прав власників сортів рослин та надання вичерпної інформації селекціонерам для використання в процесі обрання назви сорту.

Використана література:

1. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" в редакції від 17 січня 2002 р. № 2986-111 // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 23. - С. 163.
2. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин. Публікація УПОВ. - Женева, 1997. - № 221 (R). - 14-16 с.
3. Право інтелектуальної власності. За редакцією О.А. Підпригори, О. Д. Святоцького - Київ: Видавничий Дім, 2004 - С. 174-176.
4. Регламент Ради (ЄС) 2100/94 від 27.07.94. Про охорону прав на сорти рослин у Спільноті. ОJ № L 227, 1.9.1994 р.
5. Рекомендації Міжнародного Союзу з охорони нових сортів рослин. Документ УПОВ INF/10.
6. Правила по присвоению названия селекционному достижению. Документ Госкомиссии Российской Федерации от

30.08.94 № 13-3/63 с дополнением от 12.03.97 № 12-04/3.

7. Положення про експертизу назв сортів рослин. Офіційний бюллетень Держсортслужби "Охорона прав на сорти рослин" № 3, 2003 р.

УДК 347.77.012: 631.526.32

Власюк І.В., Броницька М.А., Жмурко О.В. Експертиза назви сорту //Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - 2005. № 2. -С. 139-146.

У статті висвітлені основні вимоги до назви сорту та процедура проведення експертизи назви сорту відповідно до статей 13, 28 Закону України "Про охорону прав на сорти рослин".

Ключові слова: закон, стаття, сорт, назва сорту, експертиза, рекомендації, заявник, експертний висновок.

УДК : 347.77.012: 631.526.32

Власюк І.В., Броницкая М.А., Жмурко О.В. Експертиза названня сорта //Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - 2005. № 2. - С. 139-146.

В статье изложены основные требования к названию сорта и процедура проведения экспертизы названия сорта в соответствии со статьями 13, 28 Закона Украины "Про охорону прав на сорти рослин".

УДК 347.77.012: 631.526.32

Vlasyuk I., Bronovytska M., Zhmurko O. Examination of plant variety denomination // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин, - 2005. -№ 2. С. 139-146.

The main requirements to plant variety denomination and procedure of conducting examination of variety denomination according to Article 13 and 28 of the Law of Ukraine "On the protection of plant variety rights" are shown.